

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ АГРОХОЛДИНГУ “УКРЛЕНДФАРМІНГ”

Розглянуто структуру та використання інформаційних технологій у системі управління агрохолдингу «Укрлендфармінг», висвітлені передові автоматизовані системи виробництва сільськогосподарської продукції, показані переваги і їх ефективність.

Постановка проблеми

Економічні реформи в Україні значною мірою залежать від ринкових відносин та використання інформаційних технологій. Останнім часом аграрний сектор економіки характеризується різким зниженням технологічного рівня виробництва, спрацюванням знарядь праці, недостатнім обсягом продукції та зростанням її собівартості, низькою дохідністю виробництва, сповільненням інвестиційного й інноваційного процесів. У зв'язку з цим, надзвичайно важливим є впровадження нових інформаційних технологій та перехід на інноваційний тип розвитку й реформування системи управління з метою підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств. Новітні технології мають значну перевагу за швидкістю і якістю передачі даних порівняно з традиційними.

Передумовою ефективного реформування аграрного сектора економіки України є удосконалення системи інформаційного забезпечення, яка покликана покращувати створення, аналіз та використання аграрної інформації. Все це дає можливість чітко орієнтуватися у законодавчому полі, прогнозних показниках виробництва і збуту, географії цін на продукцію та ресурси з тим, щоб визначити стратегію розвитку господарства, впроваджувати і використовувати нові технології, тактично правильно будувати виробничі, заготівельно-збутові і фінансові взаємовідносини [7, с. 5–8; 8, с. 10–11].

У сучасних умовах інформація потрібна насамперед керівникам, менеджерам аграрних підприємств для аналізу стану і ситуацій, що виникають на виробництві. Актуальність впровадження новітніх управлінських інформаційних систем полягає у тому, що вони надають можливість управлінцям оперативно одержувати необхідну та достовірну інформацію, визначати ефективність діяльності кожного аграрного підприємства, підрозділу. У кінцевому підсумку

все це забезпечує прийняття своєчасних обґрунтованих управлінських рішень, допомагає застосовувати та ефективно використовувати інформаційні технології в управлінні аграрними підприємствами [6, с. 161].

Аналіз сучасних досліджень та публікацій

Проблемам впровадження інформаційних технологій у сучасній системі управління аграрними підприємствами присвячено чимало праць вітчизняних учених М. Ф. Кропивка, В. М. Гужви, О. В. Ульянченко, С. П. Гриненко, В. В. Ткачука, І. М. Криворучка, В. В. Лаврука, В. В. Іванової та зарубіжних: Л. Бернстайн, М. Бретт, П. Друкер, Д. Міддлтон, Н. Bidgoli, Д. Хопкінс, М. Морхарт та ін.

При всій значущості проблеми впровадження інформаційних технологій в аграрних підприємствах, питання виведення їх на новий рівень розвитку вивчено недостатньо. Відсутні теоретичні та практичні розробки щодо налагоджування інформаційної діяльності в аграрних підприємствах, що впроваджують новітні технології; відсутня структуризація інформації, яка необхідна для прийняття управлінських рішень.

Метою дослідження є встановлення переваги застосування інформаційних технологій та новітньої техніки в агрохолдингу «Укрлендфармінг».

Об'єкти та методика досліджень

Теоретичною та методологічною основою дослідження є загальноекономічні принципи й методи системного підходу до вивчення фундаментальних положень економічної науки стосовно інформаційних технологій та їх застосування у системі управління підприємствами. При аналізі сучасного стану впровадження інформаційних технологій в аграрному секторі використовувався статистико-економічний метод, зокрема прийоми – графічний та порівняння.

Результати дослідження

Розвиток сільського господарства, значною мірою, залежить від можливості і здатності керівників аграрних підприємств застосовувати більш прогресивні технології господарювання, які забезпечують ефективне використання економічного механізму відповідно до конкретних умов виробництва. Так, компанія «Укрлендфармінг» є найкращим прикладом структури з налагодженим високотехнологічним процесом управління.

«Укрлендфармінг» – лідер у галузі харчового виробництва та сільського господарства в Україні, має повністю інтегровану модель бізнесу. Структура компанії поділяється на п'ять підрозділів: вирощування сільськогосподарських культур, виробництво цукру, виробництво яєць, розведення великої рогатої худоби м'ясного напрямку, дистрибуція (розгалужена мережа розподілу ресурсів по всій Україні). Вертикальна інтеграція забезпечує поставку сировини, більш високу ефективність роботи і значні переваги перед конкурентами компанії.

Сільськогосподарські культури є основою для взаємодії між підрозділами. Тваринництво отримує сировину від галузі рослинництва, яка забезпечує його необхідними кормами та пасовищами. Вирощування сільськогосподарських культур, переважно, покриває потреби у сировині для виробництва цукру. Збільшення поголів'я великої рогатої худоби, птиці, а також відходи цукрових заводів сприяють постачанню органічних добрив для рослинництва.

Продуктова диверсифікація продуктів дозволяє підрозділам підтримувати стабільний грошовий потік протягом усього року. Агрономи компанії розробляють сівозміну для кожної ділянки залежно від кліматичної зони, виду обробітку ґрунту та його агрохімічного стану, ситуації на споживчому ринку. Вирощування сільськогосподарських культур здійснюється за відповідними технологічними картами. Наявні на підприємствах потужності зі зберігання продукції дозволяють компанії одночасно зберігати до 50 % власного врожаю.

Компанія володіє трьома сучасними елеваторами із загальною потужністю 600 тис. тонн та одним елеватором на 45 тис. тонн, що модернізується, 110 горизонтальних зерносховищ на 416 тис. тонн, що розподілені за регіонами України. Потужності із зберігання були побудовані у 2005–2009 рр. і є більш ефективними, ніж елеватори і зерносховища, побудовані ще за радянських часів. Елеватори розташовані близько до основних земельних кластерів Групи, що знижує транспортні витрати та дає можливість заощаджувати на поставках. Під час збору врожаю, коли ціни перебувають на найнижчому рівні, власні потужності дають можливість зберігати вироблену продукцію до часу сезонного росту цін.

У власності компанії є 308 вантажних автомобілів, які здійснюють логістичні операції з транспортування зерна від поля до сховищ. Компанія сформувала свій парк сільськогосподарської техніки як шляхом придбання сільськогосподарських підприємств, так і безпосередньо закуповуючи техніку через свій дистрибуційний підрозділ. Компанія використовує техніку декілька разів для одного й того ж типу робіт у різних регіонах завдяки тому, що землі, які обробляються, розміщені у різних кліматичних зонах.

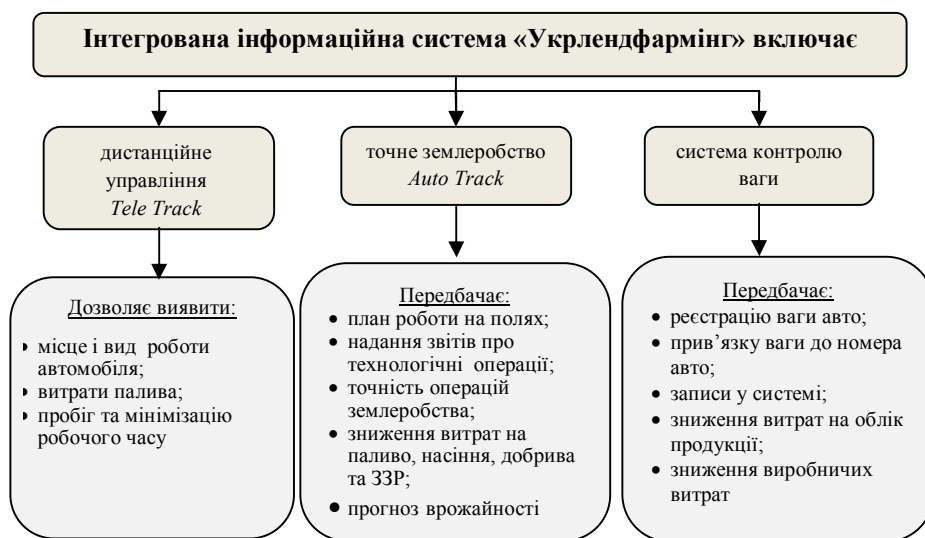
Використання власної техніки дозволяє: виконувати роботи вчасно, що призводить до зменшення витрат при збиранні; підтримувати високу якість обробітку ґрунту, економлячи на витратах та збільшуючи врожайність; оптимізувати використання техніки, що підвищує ефективність; обладнати техніку автоматизованими системами для моніторингу, контролю, планування операцій й точності виконання робіт.

«Укрлендфармінг» використовує три типи автоматизованих систем зі своєї техніки (рис. 1). Моніторинг транспортних засобів – *система Tele Track* дозволяє виявити місцезнаходження автомобіля, рівень палива, ідентифікацію водіїв; визначає тип виконуваної роботи; дана система на 20–30 % знижує витрати палива, контролює пробіг та мінімізує робочий час.

Обладнання техніки *системами точного землеробства Auto Track* виробництва John Deere – передбачає складання планів робіт на полях, керуванням транспортним засобом за допомогою заданої програми під час

польових робіт, наданням звітів про технологічні операції. Це, у свою чергу, призводить до збільшення точності операцій землеробства, зниження витрат на паливо, насіння, добрива, засоби захисту рослин (ЗЗР), надає можливість виконувати польові роботи 24 години на добу із обмеженою видимістю, мінімізувати час, необхідний для виконання операцій землеробства, знижувати ущільнення ґрунту.

Система контролю ваги на елеваторах та цукрових заводах передбачає реєстрацію ваги автомобіля, прив'язку ваги до номера авто, записи у системі, виявлення розбіжностей між фактичною і заявленою вагою. Ця система дозволяє Компанії зменшити виробничі витрати на вирощування та облік продукції.

Рис. 1. Інформаційні системи в управлінні агрохолдингу «Укрлендфармінг»
Джерело: дослідження автора на основі публічної інформації.

Агрохолдинг «Укрлендфармінг» представляє собою унікальну вертикально інтегровану структуру, до якої входять більше ніж 230 провідних українських компаній, які здійснюють господарську діяльність у 23 областях України та обробляють понад 530 тис. га сільськогосподарських земель. До них відносяться також ПАТ "Компанія "Райз" та ПрАТ "Райз-Максимко". Компанія утримує близько 70 тисяч голів великої рогатої худоби, займаючи до 20 % ринку яловичини в Україні. У зв'язку з цим, є можливість використання органічних добрив у рослинництві та підтримання родючості ґрунтів. Досить важливим є використання у структурі посівних площ зернобобових культур та багаторічних бобових і злакових трав.

Новітні інформаційні технології забезпечують високу продуктивність сільськогосподарських культур та виробництво екологічно безпечної продукції у

компаніях агрохолдингу «Укрлендфармінг». Розглянемо їх ефективність на прикладі поліської компанії «Райз Полісся», яка у 2012 р. повністю ввійшла до агрохолдингу. За результатами наукових досліджень встановлено, що урожайність зернових культур у сільськогосподарських підприємствах «Райз Полісся» у середньому за 2009–2012 рр. становила 22,5 ц/га (табл.1).

Таблиця 1. Урожайність зернових культур у сільськогосподарських підприємствах «Райз Полісся» залежно від використання інформаційних технологій в управлінні, ц/га

№ з/п	Назва господарства	Урожайність зерна за роками, ц/га					Рівень використання інформаційних технологій станом на 2011р.
		2009	2010	2011	2012	середнє	
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Овруцький р-н, Житомирська обл.</i>							
1.	СТОВ „Нове життя”	21,3	24,6	28,5	28,9	25,8	середній
2.	ТОВ «Невгодівське»	18,5	22,5	25,3	26,6	23,2	середній
3.	ТОВ «Райз Полісся»	–	9,6	18,5	21,0	16,4	низький
4.	ПОСП «Підрудянське»	16,2	15,5	21,1	24,0	19,2	низький
5.	СТОВ «Раківщинське»	17,3	19,6	23,2	31,2	22,8	низький
6.	ПСП «Гошівське»	16,5	19,3	23,5	21,0	20,1	низький
7.	ПП «Велідницьке»	24,2	25,3	28,3	27,5	26,3	середній
8.	СТОВ «Можарівське»	22,5	22,3	28,6	31,8	26,3	середній
9.	ТОВ «Великофос-нянське»	21,5	26,8	31,5	33,2	28,3	середній
10.	СФГ „Зоря”	26,3	28,6	30,2	29,8	28,7	середній
<i>Коростенський р-н, Житомирська обл.</i>							
11.	ТОВ «Будівельний комплекс – 2006»	18,3	20,1	23,2	18,0	19,9	низький
12.	ПОСП «Мелені»	17,5	19,3	20,2	22,2	19,8	низький

<i>Ємільчинський р-н, Житомирська обл.</i>							
13.	ТОВ «Нива»	16,5	19,3	26,2	25,2	21,8	низький
<i>Лугинський р-н, Житомирська обл.</i>							
14.	ТОВ «Червона Волока»	18,6	16,5	20,1	31,0	21,6	низький
<i>Закінчення таблиці 1</i>							
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Малинський р-н, Житомирська обл.</i>							
15.	ТОВ АФ «Зелена хвиля»	19,8	20,2	24,1	20,0	21,0	середній
<i>Народицький р-н, Житомирська обл.</i>							
	ПП ім Смика	19,6	20,1	20,3	29,0	22,2	низький
<i>Поліський р-н, Київська обл.</i>							
17.	ТОВ АП «Зелена хвиля»	20,3	18,6	20,5	22,0	20,4	низький
<i>Іванівський р-н, Київська обл.</i>							
18.	ТОВ ВП «Зелена хвиля»	18,5	19,6	25,2	18,0	20,3	низький
Середнє		19,6	20,4	24,4	25,5	22,5	

Джерело: власні дослідження.

Найбільша урожайність зернових культур (без кукурудзи) була відмічена у 2011–2012 рр., тобто після поступового приєднання до агрохолдингу «Укрлендфармінг». Так, в умовах 2011 р. урожайність зерна у поліських господарствах знаходилася у межах 20,1–31,5 ц, а у 2012 р., відповідно 18,0–33,2 ц/га. За даними агрохолдингу, середня урожайність пшениці озимої за 2011 р. становила у розрізі господарств 52,0 ц/га.

На базі ТОВ «Великофоснянське» Овруцького району створено ТОВ «Аграрна перспектива», яке надає механізовані послуги 18 господарствам «РайзПолісся» і сприяє проведенню польових робіт, догляду за рослинами та підвищенню урожайності сільськогосподарських культур.

Слід зауважити, що продуктивність зернових культур у господарствах Овруцького району, що не ввійшли до компанії «Укрлендфармінг», мають дуже низьку середню врожайність зернових – 12,6 ц/га. Це ТОВ «Велике поле», ТОВ «Великохайчанське», ПСП «Бігунь», СТОВ «Бондарівське», СТОВ «Словечне», які у минулому мали гарні виробничі показники.

За даними опитування, більша половина сільськогосподарських підприємств «Райз Полісся» до переходу в «Укрлендфармінг» мали низький рівень використання інформаційних та інноваційних технологій в аграрному виробництві, а решта – середній рівень. Згідно з отриманими даними, найбільшу зацікавленість серед управлінців має інформація про реалізацію продукції, ціни на добрива, насіння, засоби захисту рослин, технології вирощування, переробку та зберігання сільськогосподарської продукції, високопродуктивні сорти і гібриди рослин, породи тварин тощо. Третина спеціалістів, за опитуванням,

потребують комп'ютерного навчання та вивчення новітніх інформаційних технологій, у тому числі Інтернет-технологій.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Агрохолдинг «Укрлендфармінг» утримує лідерські позиції у всіх підрозділах бізнесу та має високі показники ефективності роботи і врожайності сільськогосподарських культур завдяки взаємодії між підрозділами, якості активів, агропромислових та інформаційних технологій, що застосовуються.

У подальшому слід створювати державну гнучку і повноцінну систему інформаційно-аналітичного забезпечення агроформувань, адаптовану до сучасних ринкових умов. Для аграрних підприємств різних форм власності на перших етапах слід проводити навчання керівників, майстер-класи, аграрні виставки, презентації ІТ та їх переваг на прикладі передових господарств.

Література

1. *Гриненко С. П.* Система точного землеробства як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємницьких формувань / *С. П. Гриненко* // Економіка АПК. – 2008. – № 6. – С. 117–119.
2. *Гужва В. М.* Інформаційні системи і технології на підприємствах / *В. М. Гужва*. – К.: КНЕУ, 2001. – 400 с.
3. *Іванова В. В.* Роль інформаційної стратегії в діяльності підприємств АПК / *В. В. Іванова* // Економіка АПК. – 2007. – № 1. – С. 72–76.
4. *Криворучко І. М.* Використання комп'ютерних технологій в державному управлінні агропромисловим виробництвом / *І. М. Криворучко* // Економіка АПК. – 2000. – № 3. – С. 23–28.
5. *Кропивко М. Ф.* Інформатизація в управлінні агропромисловим виробництвом / *М. Ф. Кропивко*. – К.: ІАЕ УААН, 1997. – 252с.
6. *Лаврук В. В.* Створення та впровадження управлінських інноваційних інформаційних систем в аграрних підприємствах / *В. В. Лаврук* // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки. – 2011. – Вип. 3. – Т. 1. – С. 160–167.
7. *Сидорчук О. В.* Головні вимоги до інформаційного забезпечення агропромислового виробництва / *О. В. Сидорчук* // Вісник аграрної науки. – 2005. – № 9. – С. 5–9.
8. *Ткачук В. В.* Роль керівника в регулюванні інформаційних потоків управлінського процесу / *В. В. Ткачук* // Економіка АПК. – 2008. – № 11. – С. 9–11.
9. *Ульянченко О. В.* Інформаційне забезпечення та управління ресурсами сільськогосподарських підприємств / *О. В. Ульянченко* // Вісник ХНАУ. – 2007. – № 3. – С. 307–314.
10. *Хопкінс Д.* Сучасні інформаційні технології в сільському господарстві / *Д. Хопкінс, М. Морхарт*. – Служба економічних досліджень МСГ США // Пропозиція. – 2001. – № 12. – С. 34–35.
11. *Bidgoli H.* Modern Information Systems for Managers / *H. Bidgoli*. San Diego: AcademicPress, 1997. – 42p.